İktisadî tetkikler

Komünizm ve Rusya

Yazan: **Targan Hacim Çarıklı**

Bütün iktısadî doktrinlerin birleştikleri nokta her birinin cemiyeti yeniden tanzim iddiasıdır. Fakat unutulmaması lâzım gelen bir şey varsa içtimaî hayatın tabiî kanunlardan başka hiç bir kuvvetin önünde eğilmiyen muazzam bir vakıa olmasıdır.

Cemiyeti belki muvakkat bir zaman için, bir doktrinin istediği şekle sokmak mümkündür. Fakat tabiî kanunlar herşeyin, her prensipin fevkindedir. Gün gelecek, cemiyet kendisine zorla tatbik edilen prensipleri yıkacak ve hayat tabiî seyrini takib edecektir.

Komünizm de sosyalizm, nasyonal sosyalizm, faşizm gibi cemiyeti yeniden tanzim etmek istiyen bir mezhebdir.

Bu doktrin; yalnız sâyin hakikî bir kıymet olduğunu iddia eden kıymet nazariyesile Marx'ın Materialisme historique nazariyesine istinad etmektedir.

Yanız sâyin hakikî bir kıymet olduğunu iddia eden kıymet nazariyesini Marx bulmamıştır. Bugün bütün dünya iktısadcıları tarafından gerek ilim ve gerekse amelî tatbikat noktasından en çetin tenkidlere maruz kalan bu nazariye Marx'tan çok evvel mevcuddu ve Marx kıymet nazariyesini hiç bir tadile lüzum hissetmeksizin meşhur iktısadcı Ricardo'dan almıştır.

Marx, sermaye (Le Capital) adlı meşhur eserinde komünizmi yalnız nazarî cepheden tetkik ederek içtimaî tekâmülün varacağı nihaî rejim olduğunu iddia etmiş, fakat komünist cemiyetinin nasıl olacağını tetkik etmemiş ve bir tarifini vermemiştir.

Tatbikat sahasına konulacak komünizmin nasıl olacağını tetkik edebilmek için komünizm tarihinin en büyük iki şahsiyeti olan Lenin ve Bukarin'in eserlerini tetkik etmek lâzımdır.

Bu yazımızda bu meşhur komünistlerin nasıl bir cemiyet tasavvur ettiklerini tetkik edecek ve yirmi senelik Rus içtimaî hayatının bu nazariyelere ne derecey kadar tetabuk edebildiğini ve ne gibi neticeler elde edildiğini göstermeğe çalışacağım.

Komünist cemiyet hakkında en mazbut fikre Bukarin'in komünistlerin programı adlı, Marx'ın sermaye adlı eserini tamamlayan broşüründe raslayoruz. (1)

Bukarin'e göre komünist inkılâbının ilk hedefi ticaret ve sanayi üzerinde büyük nüfuz sahibi olan bankaların millileşmesidir. Birçok esham ve tahvilâta sahib olan bankalar millileşince pek tabiî olarak ticaret ve sanayi de kendiliğinden millileşerek komünist cemiyetinin eline düşmüş bulunacaktır.

Filhakika Rus inkılâbının ilk teşebbüs ettiği işlerden birisi de bankaların millileşmesi olmuştur. Bu işe ikinci bir tedbir daha ilâve edilerek bütün esham ve tahvilât iptal ve ilga edilmiş ve bu şekilde kapitalizme en büyük darbe indirilmek istenilmiştir.

Bukarin bu inkılâbdan sonra millileşen bankaların büsbütün kaldırılması lâzım geldiğini ve yerlerine bir nevi takas odası vazifesini görecek olan tek bir halk bankası kurulması icab ettiğini de ileri sürmekte idi.

Komünizm parayı da ortadan kaldırmak istemiştir. Fakat bu neticeye bir kanunla cezrî olarak doğrudan doğruya vasıl olmak mümkün olmadığından yavaş yavaş varılmak düşünülmüştür. Bu işe kapitalistlerin ellerindeki paranın devlet tarafından istirdadı ile başlanılacak ve bu şekilde haksız olarak iktisab edilen para ortadan kaybolduktan sonra sermaye, ve gelir üzerine o kadar ağır vergiler konulacak ki, zenginler tasarruf ettikleri servetin mühim bir kısmını devlete terketmek mecburiyetinde kalacaklardır.

Bu vergilerden zenginlerin diğer mükelleflerden daha az müteessir olmamaları için tedavülde bulunan para yeni bir para ile mübadele edilecek ve bu mübadele yapılırken devlet değiştirilmek üzere kendisine arzedilen meblâğın çokluğile mütenasiben çoğalan bir miktarını kendi menfaatine istirdad edecektir.

Lenin 1917 senesinde verdiği bir nutukta artık paranın lüzumu kalmıyacağını, altın adı verilen sarı madenin ise komünist amele odalarını tezyinden başka hiç bir işe yaramıyacağını söylemişti.

Bu nazariyeler kat'iyyen tatbikat sahası bulmamışlardır. 1924 senesinde Rusya bir kanunla Lenin'in tahkir ettiği altın esasına istinad eden bir para sistemi kurmuştur. Bu kanuna nazaran tedavülde bulunan paranın yüzden 25 şinin altın ve yahud dövizle karşılanması lâzımdı. Fakat hakikatte Rus parası bu karşılığı hiç bir vakit bulamamıştır. 1936 senesindenberi Rus merkez bankası bilânçosunu neşretmediğinden bugün Rus parasının döviz ve yahud altın olarak ne miktar karşılığı olduğunu bilmiyoruz.

Rusyada; döviz Gasbank adı verilen merkez bankasının inhisarında olup döviz tahdidatı mevcuddur.

Görülüyor ki parayı ortadan kaldırmak istiyen komünizm para mevcudiyetinin lüzumu karşısında hiç bir şey yapamamış ve diğer memleket para sistemlerine müşabih bir para mekanizması kabul etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Bugün Rus, Alman, İtalyan para sistemleri arasında hiç bir fark yoktur ve bu sistemler birbirinin sadık birer kopyasıdır.

Bukarin eserinde parasız mübadelenin nasıl olacağını tetkik etmiştir. İlk büyük mübadelenin sanayile, ziraat arasında yapılması lâzımdır. Bu toptan mübadeleye varmak için Bukarin ziraat ve sanayi mümessillerinin aralarında anlaşmalar yapacaklarını ve anlaşmaların neticesinde mübadelenin vukua geleceğini ileri sürmüştür.

Ferdler arasındaki mübadele için de, herkese çalışmak mecburiyeti tahmil etmek ve çalışma saatlerini gösteren karneler vermek düşünülmüştür. Şahıslar bu karneleri göstererek ihtiyacları nispetinde eşya alabileceklerdi.

Bütün bunlar birer fikir olarak kalmış ve Rusya paranın ortada mutavassıt rolü oynadığı bir mübadele sistemini kabul etmek mecburiyetinden kurtulamamıştır.

Bu rejim altında pek tabiî olarak halk arasındaki sınıf farkı ortadan kalkmış bulunacaktı. Ve bu farkla birlikte hükûmet mekanizması, vergiler ve faiz bir daha kurulmamak üzere kaybolacaktı.

Fakat ne garibdir ki bugün dünyanın hiçbir yerinde rasgelinmiyen şiddetli hükûmet otoritesine, bilhassa istihlâk üzerine konulmuş en ağır vergilere Rusyada tesadüf edilmektedir.

Sanayie gelince: Bukarin bankalarla birlikte sanayiin de millileştirilmesi lâzım geldiğini söylemektedir. Bu işi yapabilmek için burada da para sisteminde olduğu gibi birbirini takib eden fasılalarla bu neticeye varmak düşünülmektedir.

İlk yapılacak iş, işinin başında bulunan patronun ameleler tarafından sıkı bir kontrola tâbi tutulmasıdır. Bu kontrol fabrikaların işlemesi, bilânçoların ve nihayet istihsalin murakabesinden ibaret olacaktır.

Bilâhare ikinci safhada ise amele fabrikalara vazıyed ederek işin başına geçecektir. Ve burada sendika telâkkisinde olduğu gibi amele yalnız kendi menfaatleri için değil, bütün cemiyet için çalışacaktır.

Filhakika Bukarin'in temenni ettiği gibi Rusyada 14 kânunuevvel 1917 tarihinde bir kararname ile bütün Rus sanayii üzerine amele murakabesi konuldu ve bu murakabe az zamanda işe tamamile vazıyede inkılâb etti.

Netice ise: Rus istihsali sıfıra münceer olurcasına düştü. Bu sukut hakkında iyi bir fikir verebilmek için, 1920 senesinde 1913 senesine nazaran kömür istihsali yüzde 73, bakır yüzde 64, demir yüzde 94, kâğıd yüzde 75 nispetinde azaldığını söyliyebiliriz. (2) Bu müthiş sukutun sebeblerinden birisi de iş başında bulunanların ehliyetsizliğidir. 1922 senesinde yapılan bir istatistiğe nazaran fabrika müdürlerinden yüzde 13 ünün yüksek tahsili, yüzde 24 ünün orta tahsili, yüzde 63 ünün ise hiç bir tahsili olmadığı görülmüştür.

Fabrika müdürleri meslekleri itibarile tetkik edildikte, 159 fabrika müdüründen 53 ünün eski fabrika müdürü, 48 inin amele, 30 unun muhasib, 8 inin köylü, 6 sının mühendis, 4 ünün makinist olduğu göze çarpmaktadır.

Vaziyet pek tabiî bu şekilde devam edemezdi. Nitekim Rusyanın 1924 senesinden itibaren N. E. P. adı verilen rejimle eski klâsik iktısad prensiplerine rücu etmek üzere olduğunu görüyoruz.

1927 senesinin sonuna kadar devam eden bu sistemin tatbik edildiği senelerde küçük şahsî sanayi yeniden tesis edilmiş, devlet şahıslara büyük salâhiyetler vermiştir.

Hatta Rus yeraltı servetlerini işletmek için sermayedar ecnebi kumpanya ve şahıslara 20 şer senelik imtiyazlar verilmişse de Sovyet medenî kanunu 30 uncu maddesinin devlete tek taraflı olarak mukaveleleri feshetmek imkânını verdiğinden bu imtiyazlar pek rağbet görmemiştir.

Rus sanayii 1928 senesine kadar bu rejim altında kalmıştır. 1928 senesinde mevkii tatbika konan ilk Rus beş senelik plânında sanayi trust adı verilen devlet teşekküllerinin eline bırakılmıştır. Bu teşekküller ileride diğer bir yazımızın mevzuunu teşkil edecektir.

Bukarin ve Lenin Rus toprağının da millileşmesini istiyorlardı. Fakat bu mesele daha 1917 senesinde büyük arazi ortadan kaldırıldığından ve her köylü ailesi bir miktar toprağa tasarruf ettiğinden esasen büyük bir müşkülât arzetmiyordu. Komünizmin yapacağı yegâne şey aile ziraati yerine müşterek mıntaka ziraati ikame etmekti. 1920 - 1921 senelerinde Rusyada mıntaka müşterek ziraati sistemi tatbik edilmiş ve neticesinde Rusyanın şimdiye kadar raslamadığı büyük bir açlık meydana gelmiştir. N. E. P. zamanında eski aile ziraatine yeniden dönülmüştür. 1928 den itibaren ise Rusyada ziraat kolkoz adı verilen ve bir nevi devlet kooperatifi olan teşekküllerin idaresine tevdi edilmiştir.

Hulâsa Bukarin'in programı Rusyada tatbik edilmiş, neticesinde açlık, sefalet ve karışıklıklar doğmuştur. Hâdiseler karşısında Rusya bu sistemi terkederek N. E. P. zamanında eski klâsik prensiplere rücu etmiştir.

1928 senesinde Rusyada yeniden ıslahat yapılmış, sanayi trustlara, ziraat ise kolkozların idaresine tevdi edilmiştir.

Targan Hacim ÇARIKLI

(1) Das programm der Kommonisten. Berlin 1919.

(2) Lescure: Economie Sociale Comparée: Sahife 189.

Harbiyedeki facianın muhakemesi

Birkaç ay evvel, Harbiyede tramvay durak yerinde olan feci otomobil kazasına aid muhakemeye, dün sabah İstanbul ikinci ağırceza mahkemesinde başlanmıştır.

Suçlu, şoför Hasan Fuaddır. Bu kazada, gece İstanbula gitmek üzere tramvay bekleyen Güzel San'atlar Akademisi Mimarlık şubesi talebesinden Fuad ve Kemal, derhal ve otomobilde bulunan Üniversite Kimya şubesi talebesinden İhsan da sonradan ölmüşlerdi. İhsan, şoförün teyzadesidir. Otomobilde bulunan şoförün büyük kardeşi Hilmi de, kazada hafifçe yaralanmıştı. Şoför Hasan Fuad hakkında, Sorgu Hâkimliğince tedbirsizlik, dikkatsizlik, seyrüsefer nizamlarına riayetsizlikle ölümlere ve yaralanmaya sebeb olmaktan muhakeme kararı verilmiştir.

Suçlu şoför, vak'ayı müteakıb sorgusunda o gece fazla sarhoş olduğunu söylemişti. Dünkü muhakemede, bu ifadesini değiştirmiş ve ancak bir şişe bira içtiğini iddia etmiştir. Diğer taraftan, kazanın kendi hatası dolayısile vukua gelmediğini, Taksimden Harbiyeye giderken makineye birdenbire sakatlık arız olduğunu ortaya atmıştır. Şişliye gezmeğe gitmediklerini, bir iş için oraya gittiklerini söylemek suretile de ifadesinde değişiklik yapmıştır. Bununla beraber, o gece kendi taksisinin numarası itibarile seyrüsefere çıkmaması lâzım geldiğini kabul etmekte ve kaza sırasında, kardeşile konuşarak başını arkaya çevirdiğini de inkâr etmemektedir. Reisin istizahına karşı, «Bu ifadem doğrudur; evvelce ifade verirken, kendimde değildim» demiştir.

Mehmed isminde bir şahid de dinlenilmiş, o gece otomobilin sağa sola yalpa vurarak geldiğini, taksinin hızla direğe çarptığını anlatmıştır. Şahidlerden Nezihi, Hüseyin, Halidin dinlenmeleri için muhakemenin devamı başka bir güne bırakılmıştır.

Dünkü celsede, suçlu, hastalığından bahsederek muayenesini ve tahliyesini istemiştir. Mahkeme, tahliye isteğini reddedip, tedavi edilmek üzere muayene ettirilmesini kararlaştırmıştır.

İKTISAD

Amonyak fiatları neden pahalı?

Buz dolablarında kullanılan amonyağın, satışında büyük bir ihtikâr yapıldığı görüldüğünden Fiat Murakabe bürosu bu hususta tahkikata başlamıştır. Harbden evvel 40 - 50 kuruşa satılan amonyak şimdi dört, beş liraya satılmaktadır. Büro bunun normal kârının yüzde kaç olması lâzım geldiği hakkında tahkikat yapmaktadır.

Bol bol kahve geliyor

İskenderuna yeni gelen tüccar malı 10,000 çuval kahvenin Ticaret Ofisince mübayaasına karar verilmiştir. Brezilyadan gelmekte olan 43,000 çuval kahve de Port - Saide muvasalat etmiştir.

Nahiye müdürleri arasında nakiller

İstanbul vilâyeti dahilindeki Nahiye Müdürleri arasında şu değişiklikler yapılmıştır:

Rami Nahiye Müdürü Cevad Sınar Ağva Nahiye Müdürlüğüne, Ağva müdürü Arif Ökten Mahmudşevketpaşa Nahiye Müdürlüğüne, Mahmudşevketpaşa Nahiye Müdürü Ali Saib Yolalan Samandıra Nahiye Müdürlüğüne, Samandıra müdürü Dilâver Şencan Sinekliye, Sinekli müdürü Osman Fevzi Olcay Ramiye, Galata müdürü Talât Yücebaş Erenköye, Erenköy müdürü Cemil Burman Küçükpazara, Küçükpazar müdürü Ali Rıza Ermen Hadımköyüne, Hadımköy müdürü Alev Kıyıcı Mahmudbeye, Mahmudbey müdürü Mustafa Konur Kemerburgaza, Kemerburgaz müdürü Osman Ertürk Hasköye, Hasköy müdürü Ferid Sözen Taksime, Taksim müdürü Hulûsi Akpulat Samatyaya, Samatya müdürü Celâl Balkanlı Beyazıda, Beyazıd müdürü Nuri Tunaboylu Yalovanın Kılıc nahiyesine, Kılıc Nahiye Müdürü Fevzi Gülümser Alacalı nahiyesine, Alaçalı Nahiye Müdürü Halid Sezer Fatih merkez nahiyesine, Fatih merkez Nahiye Müdürü Şeref Davran Fenere, Fener Nahiye Müdürü Abdullah Eraslan Galata Nahiye Müdürlüğüne, Alemdar Nahiye Müdürü Fahri Yeniköy Nahiye Müdürlüklerine tayin edilmişlerdir.

Şehir ve Memleket Haberleri

Yeni ihtikâr suçluları

Sekiz ticarethane sahibi dün Müddeiumumiliğe verildi

Fiat Murakabe Bürosu dün fevkalâde bir toplantı yaparak birçok ihtikâr hâdiselerini tetkik etmiş ve sekiz ticarethane sahibinin ihtikâr yaptıklarına kani olarak hepsinin Cumhuriyet Müddeiumumiliğine verilmesine karar vermiştir. Bu ticarethaneler ve ihtikâr mevzuları şunlardır:

1 — Galatada Foto Seleks. Yüksek fiatla röntgen filmi satmaktan.

2 — Kapalıçarşıda gözlükçü ve saatçi Agob Bardik. Traş makinesini yüksek fiatla satmaktan.

3 — Kapalıçarşıda Nesim. 53 kuruşluk basmayı 80 kuruşa satmaktan.

4 — Galatada Preyelis Lavsk. Kurşun kalem ucunu 1 kuruş yerine 20 kuruşa satmaktan.

5 — Zindankapı caddesinde Yordan oğlu Todori. Ayakkabı çivisini 170 kuruş yerine 300, kadın ökçelerini 12,5 yerine 20 kuruşa satmaktan.

6 — Kapalıçarşıda Yeşua. Paketi 100 paraya olan topluiğneyi 15 kuruşa satmaktan.

7 — Çarşıkapıda Arşak. Yaldız ihtikârından.

8 — Mercanda Tığcılar çarşısında Avadis de yaldız ihtikârından Müddeiumumiliğe verilmiştir.

Patiskaları neden meydana çıkarmıyormuş?

Çakmakçılarda Sümbüllü handa 8 numaralı manifatura ticarethanesinde dün bir cürmümeşhud yapılmıştır. Patiska satın almak üzere müracaate karşı, manifaturacı Bosna - Hersekli Muharrem Sucuka, «Patiskam yoktur» cevabını vermiştir. Bunun üzerine Fiat Murakabe kontrol memurları, dükkânı aramışlar ve kumaş topları arkasında saklı 25 top Nazilli patiskası bulmuşlardır. Bunun üzerine de, Muharrem Sucuka aleyhinde, sonradan fiat artırmak maksadile patiskayı satışa arzetmemekten takibat başlamıştır.

Açılan millî korunma kanununa muhalif hareket davası, İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesine verilerek, suçlu, dün akşam sorguya çekilmiştir. Muharrem Sucuka, patiskaların şimdi seyahatte bulunan kardeşi Mehmed Sucukaya aid olduğunu, kendisinin dükkânda kardeşine vekâlet ettiğini, şahsan Yenikapıda bir kumaş fabrikasının sahibi olduğunu söylemiştir. Reisin bir istizahına karşı da, «Benim fabrikamın mallarını kardeşimin dükkânında satarız. Aramızda iştirak vardır» demiştir.

Mahkeme, kontrol memuru Salâhaddinle diğer bazı şahidleri dinlemiştir. Muhakemenin devamı, karar bildirilmek üzere kalmıştır.

Tünelin kayışı

Umum müdür Hulki Erem vaziyeti anlatıyor

Tramvay ve Elektrik Umum Müdürü Hulki Erem kendisile görüşen bir muharririmize şu izahatı vermiştir:

«— Tünelin cer kablolarından biri çok eskimiştir. Biz kabloları her üç günde bir muayene ettiriyoruz. Kabloda pek bariz bir değişiklik olmamakla beraber Belediye Riyaset makamile Nafıa Müdürlüğünü keyfiyetten haberdar ederek Tünelin seferini tamamile tatil etmesi muhtemel olduğunu bildirdik. Maamafih seferlerin tatili için muayyen bir gün tayin etmedik. Eğer ehemmiyetli bir arıza hissedilmezse daha bir ay kadar işletmeğe çalışacağız. Amerikaya sipariş edilen kayışların ikmal edildiğini haber aldık. Belki bu müddet zarfında bunların celbine imkân hasıl olur. Fakat henüz yola çıkarılmış değildir.»

ADLİYEDE

Eyübsultan cinayetinin muhakemesi

Eyübsultanda bir kaç gün evvel komşusu Kudsiyi bıçakla öldüren işçi Velinin ve Velinin kanlı bıçağını sakladığı iddia edilen işçi Mehmedin meşhud suç kanununa göre muhakemelerine, İstanbul birinci ağırceza mahkemesinde dün akşam devam edilmiştir. Halid ismindeki son şahid dinlenilmiş ve suçlu avukatının dosyayı tetkik için mühlet istemesi üzerine, muhakemenin devamı pazartesiye kalmıştır.

Cezalandırılan esnaf

Dünkü Belediye kontrolu esnasında Üsküdar kazası dahilinde mahiyetleri şüpheli görülen 19 gıda maddesi tahlilhaneye gönderilmiş ve 6 esnaf cezalandırılmıştır.

Eminönü kazası dahilinde 5 ekmek nümunesi tahlilhaneye gönderilmiş, üç fırıncı ve sekiz esnaf cezalandırılmıştır.

Bebekte ve Arnavudköyünde iki fırın ekmekleri bitişik olarak pişirdiklerinden tecziye edilmişlerdir.

Tasarruf bonoları

Bu bonolar hem millî müdafaamıza hizmet edecek, hem de herkesin menfaatini koruyacaktır

Yeni kurulmuş olan amortisman sandığına, tedavüldeki mıktarı 25 milyon lirayı geçmemek üzere, hazine kefaletile hamiline muharrer kısa vadeli tasarruf bonoları ihracı için verilecek salâhiyete istinaden çıkarılmış olan yeni tasarruf bonoları halkımız tarafından her türlü tahminin fevkinde bir rağbete mazhar olmuştur.

Yeni tasarruf bonoları gelirinin bir taraftan Millî Müdafaa ihtiyaçlarını karşılamak gibi yüksek vatanî bir gayeye tahsis edilmiş olması, diğer taraftan da bono sahiblerinin yüksek bir faizle kendi menfaatlerini korumak imkânına malik olmaları bonoların bu kadar rağbet görmesinin başlıca sebeblerindendir.

Tasarruf bonoları hamiline mahsus ve hazinenin kefaleti altında bulunmaktadır.

Bonolar bütün bankalarla şube ve ajanlarda, Millî Piyango idaresinin resmî satış şubelerinde ve malsandıklarında satılmakta olduğundan kolaylıka tedariki kabi olmaktadır. Ayni zamanda bonoları satın almak gibi başkasına devretmek veya vâdesinde bedelini her hangi bir bankadan ve diğer satılan yerlerden tahsil etmek suhuleti mevcud bulunmaktadır. Vâdesinde para almak istenmezse derhal yeni bir bono satın almak ve aradaki faizi çekmek de mümkündür.

Yeni tasarruf bonoları 5, 25, 100, 500 ve 1000 liralık kıymetlerde olduğundan herkes istediği miktarda bu bonolardan alabilecektir. Bu her kıymetten 3 aylık, 6 aylık ve bir senelik bonolar mevcuddur. Üç ay vâdeli koponlar yüzde 4, altı aylıklar yüzde 5 ve bir senelikler yüzde 6 peşin faiz getirecektir. Bono satın alınırken faizler bono kıymetinden tenzil edilerek ödenecektir. Meselâ bir sene vâdeli bir bono 94 liraya alınacak, fakat bir sene sonra bu bono 100 liraya kabul olunacaktır.

Tasarruf bonoları, ihtiyaç hasıl olduğu zaman vâde dolmadan bedeli tediye edilerek karşılanacaktır. Buna mukabil bankalar yüzde yarım faizle iskonto yapacaklardır.

Tasarruf bonolarının borsa kotuna kabulü takarrür etmiştir.

MAARİFTE

Hasan Âli Yücel Maarif müdürlüğünde

Maarif Vekili Hasan Âli Yücel; dün öğleden sonra Maarif Müdürlüğüne gelmiş, Vekâlet umumî müfettişlerini toplayarak geç vakte kadar meşgul olmuştur.

Vekil, alâkadarlardan İstanbulun mekteb vaziyetini ve bilhassa tatil kursları hakkında izahat almıştır.

İstanbulda 42 resmî orta mekteb, 13 lise, 8 san'at mektebile 9 hususî lisede talebe tatil kursları açılmıştır. Orta mekteblere 4452, resmî liseelre 2293, hususî liselere 731, san'at mekteblerine 281 talebe kaydolunmuştur.

Mekteblere verilen emre göre, kurslarda vazife aldıkları halde gelmiyen muallimlerin isimleri Vekâlete bildirilecektir.

Kampların ve bahçelerin tetkiki

İlk tedrisat müfettişleri ilk mekteb çocuk kamplarını, çocuk bahçelerini ve tatil kurslarını teftiş ederek raporlarını maarif müdürlüğüne vermişlerdir.

Yoksul Çocuklara Yardım Birliği çocuk bahçelerine devam eden fakir talebelerden 400 üne ikindi kahvaltısı vermeğe başlamıştır.

İstanbul Mıntaka Ticaret müdürlüğü

Münhal bulunan İstanbul mıntaka ticaret müdürlüğüne müdürlük müşaviri Necmeddin Mete'nin tayin olunduğu dün vilâyete bildirilmiştir.

MÜTEFERRİK

Adliye Vekili İmralıya gitti

Adliye Vekili Hasan Safiyüddin Menemencioğlu; dün akşam «Trak» vapurile İmralı adasına gitmiştir. Kendisine, İstanbul adliyesi mensublarından bazıları, bu arada müddeiumumî muavinlerinden bir kaçı, diğer taraftan adliye hekimleri Enver Karan ve Hikmet Tümer refakat etmektedirler.

Adliye Vekili, İmralı hapisanesindeki mahkûmların vaziyetini, nasıl çalıştırıldıklarını yakından görerek tetkikat yapacaktır. Vekil, İmralıdan Mudanyaya giden «Trak» vapurunun dönüşünde, ayni vapurla tekrar İstanbula gelecektir.

İmralıya posta

Denizyolları idaresi gelecek haftadan itibaren İmralı adasına Mudanyadan gelen vapurların pazartesi ve İstanbuldan giden vapurların da cumartesi günleri uğramalarına karar vermiştir.

İmralıya yolcular motörlerle çıkarılmaktadır' Buraya bir de iskele yapılacaktır.

LİMANDA

Küçük bir kaza

Denizyolları idaresinin Kınalıada vapuru dün saat 14,30 da köprüden adaya hareket ettiği sırada, içinde beş kişi bulunan bir sandal vapurun yan çıkmaları altında kalmış ve sandal yan yattığından içinde bulunanlar denize düşmek vaziyetinde kalmışlardır. Bu esnada vapurdan yardım edilerek sandaldakiler kurtarılmış ve bilâhare sandal da yetişen romorkörler tarafından vapurun altından alınmıştır.

HEM NALINA HEM MIHINA

Hakikaten devler boğuşuyor

Alman - Sovyet harbi başladığı zaman, bu sütunda gene «Devler boğuşuyor» başlığı altında bir yazım çıkmıştı. Şark cephesindeki meydan muharebesi 2400 kilometrelik bir cephe üzerinde hakikaten bir devler boğuşması halini aldı. 17 tarihli Alman resmî harb tebliği, bütün şark cephesi boyunca 9 milyon kişinin iştirak ettiği muazzam bir meydan muharebesinin başladığını ve bu muharebenin şimdiye kadar, görülmemiş bir şiddetle cereyan ettiğini bildiriyordu.

Düşününüz ki 9 milyon insan, Türkiyenin yarı nüfusudur. Birçok küçük milletlerin bütün nüfuslarından birkaç defa fazla bir insan kalabalığı boğaz boğaza gelmiş bulunuyor. İki tarafın sayıca müsavi olduklarını kabul edersek dörder buçuk milyonluk ordular birbirlerile çarpışıyor, demektir. Tarihin kaydettiği hiç bir meydan muharebesine hiç bir ordu böyle dört buçuk milyon kişile iştirak etmemiştir. Yunanistana saldıran İran ordularının bir milyonluk olduğunu, tarih kitabları yazar. Kontrolu kabil olmadığı için eski zamanlara aid mubalâğalarla dolu olduğu muhakkak bulunan bu bir milyonluk ordular bile bugünkü Alman veya Sovyet ordularının yanında küçük kalır.

Dünyanın gördüğü en büyük harblerden biri olan 1914-18 harbinde dahi, garb ve şark cephelerinde bu kadar büyük ordular, ayni zamanda, birbirine saldırmamıştı. Hele Napoléon'un birkaç yüz bin kişilik orduları bugünkü Moskova, Leningrad, Kief yollarını açmak ve kapamak için boğuşan, çarpışan orduların yanında birer taburdan ibaret kalır. Yüz bu kadar sene evvelki muharebeler bugünküilerin yanında bir çete dövüşünden, bir ileri karakol musademesinden yukarı çıkamaz. 1914 harbinde, şark cephesinde Almanların kazandıkları meşhur Tanenberg ve Mazüri meydan muharebeleri iki taraftan, takriben ikişer yüz bin kişilik ordular arasında cereyan etmişti. 1914 ağustosunda garb cephesindeki ilk muharebelerde Almanlar 85, müttefikleri 82 tümenle harbetmişlerdi. Bugün ise iki ordunun her biri 175-200 tümeni ateşe sürmüştür. O harbin en büyük meydan muharebelerinden biri olan Marnda iki muharib ordunun yekûnu bugünkü şark cephesinde çarpışan orduların yarısı kadar bile değildi. Büyük Harbî bitiren son İtilâf taarruzunda, Fransız cephesinde Mareşal Foş'un kumandasındaki Fransız - İngiliz - Amerikan - Belçika - İtalyan - Portekiz ordularile Çekoslovak ve Polonya gönüllüleri 4 milyon muharibden mürekkeb 210 tümen teşkil edebilmişlerdi. Ve bu ordu, hep birden ayni günde taarruza geçmiş değildi. Bugün ise Kızılordu, yalnızbaşına, o zaman yedi düvelin bir araya gelerek vücude getirebildikleri müttefik ordudan daha büyüktür ve bütün mevcudile bütün cephe üzerinde harbetmektedir.

Şimdi, şark cephesinde harbeden motörlü ve zırhlı birkliklerin çokluğu ise, bu çeşid silâhların icad edildiği geçen harbdeki tank kıt'alarile uzaktan bile mukayese edilemez. O zaman Almanların beş on tankına mukabil, karşı tarafta birkaç yüz tank çarpışıyordu. Şimdi ise modern harbin çelik filleri on binlerle sayılıyor. Çelik kartallar için de vaziyet aynidir. Düşürülen tayyareler ve tahrib edilen tanklar hakkında iki tarafın verdikleri rakamlar, geçen harbin meydan muharebelerinde bir günde maktul düşen piyadelerden daha fazladır.

Hakikaten devler boğuşuyor. Bu cehennemî yaz günlerinde, sıcaktan çatlamış toprakların içtiği insan kanlarına acımamak kabil değildir. Bu kanlı boğuşmayı durdurmak imkânından mahrum bulunan bitaraf seyirciler için, Allah iki tarafa da kuvvet versin demekten başka söylenecek söz yoktur. Fakat, en doğru temenni şudur: Allah boğuşan insanlığa biraz akıl ve fikir ihsan etsin!

İskenderun limanında faaliyet

İskenderun limanında liman faaliyetinin artmasından dolayı bu limana yeniden 150 kişilik liman işçisi ve tahmil ve tahliye işleri için motörlü vasıtalar gönderilmiştir.

Küçük hikâye

Bir yaşına daha girdi!

— Yirmi yedi, yirmi sekiz, yirmi dokuz... Evet, tam yirmi dokuz...

Atıfe Hanımefendi, küçük parlak taşları birkaç defa saydı. Evet, ince ve sevimli bir yılan gibi parmaklarının arasında insan hararetinin ancak yarı sıcaklığında kayan altın bileziğin üstüne birbirinin ayni, muntazam yontulmuş tam yirmi dokuz pırlanta büyük bir dikkat ve maharetle yerleştirilmişti. Onu, ince ve zarif bileğinin etrafına dolayarak iki ucunu birbirine ihtimamla birleştirdi. Kolunu, ayaklı elektrik lâmbasının altına uzatarak kıymetli hediyeyi gurur ve iftiharla seyretti. Elmaslar, sun'î ziyanın altında gök kuşağının yedi muhtelif rengini etrafa saçarak beyaz ve yumuşak kadın derisinin üzerinde pırıl pırıl yanıyorlardı.

— Zavallı Ferid, diye düşündü, boş bir saniyesi bile yokken gene benim doğum günümü hatırlamaktan geri kalmadı... Ne iyi adam yarabbi!..

Evet, Ferid Bey, on beş gündenberi taahhüd işlerini takib için Ankarada idi. Seyahate çıkarken zamanını iyice hesablayarak kuyumcuya tenbih etmiş, yaş dönümü günü bu bileziğin karısına gönderilmesini temin eylemişti.

Ferid, sade bu sene mi, böyle yapmıştı? Hayır... Her yıl, ayni dikkat ve uyanıklığı göstermekten geri kalmazdı.

Atıfe diğer senelerin hediyelerine de şimdi sıra ile gözlerinin önünde geçid resmi yaptırıyordu: Yirmi sekiz incili gerdanlık; yirmi yedi emay plâklı kemer; yirmi altı saksonya tabak; yirmi beş metre Hatay ipeklisi!.. Hafızasını hafifçe mahmuzlayınca yirmi dört gümüş kaşık, yirmi üç çift çorab, yirmi iki zarflı fincan, yirmi bir keten mendil cins ve cibilliyeti karışık bir ordu halinde dimağını istilâ ettiler. Kendi kendine:

— İlk zamanlar, dedi, kazancı şimdiki gibi değildi. Fakat her vakit muktedir olduğundan fazlasını almaktan geri kalmamıştır!

Bu cümle, manevî mevcudiyetinde bir çeşid vicdan azabı şeklinde garib akisler vücude getirmişti. Sekiz yılın alışkanlığı neticesi ona karşı sevgisinin azaldığını hisseder gibi oluyordu.

Parmaklarını birbirinden ayırıp gerek bileğini tekrar ziyanın altına uzattı. Bileziği hayran ve memnun yeniden seyretti:

— Güzel, çok güzel, diye mırıldandı, pırlantalar da fevkalâde temiz!

Sonra birden yorulmuş gibi kolunu boşluğa bıraktı:

— Hayır, hayır, diye nefsini tatmin etmek istedi, ben nankör değilim, onu çok, ama pek çok severim

Gözleri birdenbire masanın ipekli örtüsünün sathından kayarak büfenin üzerine doğru uzandı. Nazarları kristal yemişliğin içindeki koyu fesrengi Büyükdere şeftalilerine ilişti. Onların iştah verici kokularını duyar gibi oldu. Hızla yemek salonundan çıktı, yatak odasına koştu. Yeni bileziğini yerleştirmek için elbise dolabının alt gözünde duran sedefli mücevher çekmecesini çıkardı.

Kapağını açıp, bir dantel kadar sanatkârane oyulup işlenmiş üst tahtasını kaldırınca altında izleri dimağından tamamile silinmiş bir kalabalıkla karşılaştı. Kararmaya yüz tutmuş kırmızı altından bir yılan halka, taşı sararmış plâtin bir yüzük, ipi kopmuş sahte inciden bir gerdanlık... Çömeldiği yerden dolabın aynasına dikkatle baktı. Şakaklarının üstünde bir iki beyaz tel sulu ve sırnaşık palyaçolar gibi ona gülüyorlardı. Burnunun iki tarafında derinleşmeğe başlamış çizgileri biraz sonra genclikle kendi arasında açılacak uçurumlar kadar korku ile temaşa etti.

— Ah yarabbi, dedi, seneler ne çabuk geçiyor?.. Demin, evlendikten sonra aldığım hediyeleri bir bir hatırladım. Onlar ancak sekiz senelik bir maziyi nazarlarımda canlandırdılar. Fakat bunlar genc kızlığımın süsleri...

Vücudünde hastalanmaya yüz tutmuş insanların duyduğu garib bir rahatsızlık ve ürperme hissetti. Evet, gelecek sene otuz yaşına basacak, normal bir insan ömrünün tam yarısını idrak etmiş olacaktı. Ondan sonra, şimdiye kadar basamaklarını hırs, heves ve tehalükle çıktığı merdivenin öbür tarafında her an biraz daha yıpranarak harab ve perişen inmeğe başlayacaktı.

Çok ekşi bir şey yemiş gibi yüzünü buruşturarak bu acı düşüncelere dalmışken nazarları birdenbire küçük parçaları birbirine sarı tellerle iliştirilmiş mavi camdan bir bileziğe tesadüf etti. Yüzünden garib bir ürperme geçti, yanaklarına kan hücum etti. Atıfe Hanım ansızın on beş uzun senenin ağır yükü üzerinden kalkıvermiş gibi hafifledi. Üstleri tozlanmış, köşeleri yenmiş bu mavi çam parçalarının donuk satıhlarının her birinden birer hayal fışkırıvermişti. On dört yaşında kısa etekliğ püsküllü şosetli Atıfe... Hayaller teker teker canlandılar... Birkaçı Erenköyündeki köşkün merdivenlerine tırmandılar, bahçesinde koştular. Bazıları Boğazın oynak denizinde kulac atmaya başladılar. Birtakımları mekteb sıralarına yerleşerek hocalara muziblik yapmaya koyuldular.

Dolabın aynası Atıfe Hanımı gözü açık daldığı rüyadan uyandırmamış olsaydı, bu tatlı tahattur belki daha uzun sürecekti. Fakat sırlı cam onu mazinin ılık kucağından kapıp halin ve hakikatin suyu buz gibi geniş havuzuna attı. Genc kadının anide bacakları titredi. Olduğu yere halsiz ve bitkin oturuvermek mecburiyetinde kaldı.

Tekrar kuvvetini topladığı vakit mavi cam bileziği bir kenarından tutup çekmek ve bileğine geçirmek istedi. Paslanmış telleri güçlükle büküp koluna sardı. Lâkin iki ucunu birleştirip kapatamadı. Bileziğin küçülmesi imkânı olmadığına göre bileğinin kalınlaştığı muhakkaktı.

***

Ertesi günden itibaren bir hafta mütemadiyen İstanbul tarafına geçti. Kapalıçarşı, Mahmudpaşa ve Beyazıddaki yapmacıları altüst etti. Bir antikacı gayreti, bir koleksiyoncu merakı, bir manyak sinirliliğile o mavi cam bileziğin eşini aramaya koyuldu.

Nihayet Sultanhamamındaki bir işportacıda benzerini buldu. Çantasına en kıymetli mücevherlerine gösterdiği itina ile yerleştirip eve getirdi.

Evvelâ siyah kadife yastığın üzerine serip uzun uzun seyretti. Sonra çıplak sol bileğine takıp aynanın karşısına geçti.. Heyhat... Cam bilezik, ruhiyeti ve maneviyatı üzerinde beklediği tesiri yapmamıştı.

Beyaz, tombul kolunun üstünde çok âdi ve bayağı bir çocuk oyuncağı gibi duruyordu.

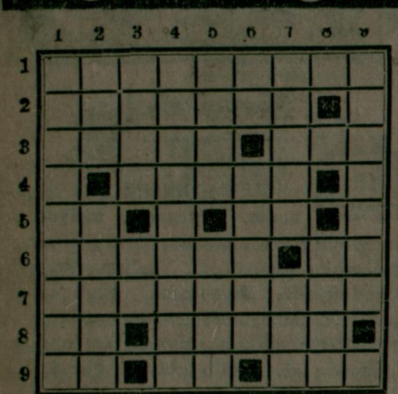
O vakit Atıfe Hanım gözleri yaşararak sırlı camın içerisindeki hayalile birlikte başını iki tarafa salladı. Kendi kendine:

— Hayır... Kılık, kıyafet, süs değil, tabiat ve ezelî kudret bile insanı hasret çektiği maziye döndüremiyor... Kadın, erkek bütün beşer evlâdının, her yaşın, her devrin icabatına feragat ve memnuniyetle uyması, boyun eğmesi icab ediyor.

Dedi ve cam bileziği kolundan çıkarıp fırlattı. Yerine kocasının son hediyesi pırlantalısını ağır hareketlerle istemiye istemiye yerleştirdi.

Nuri Refik

BULMACA

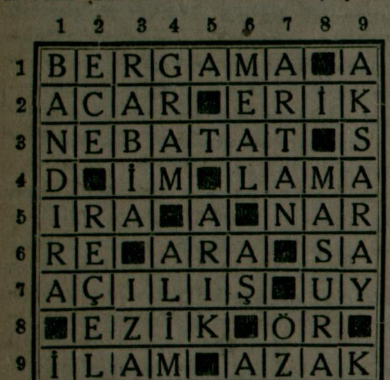
Soldan sağa:

1 — Alelâde. 2 — Bayağı insan (iki kelime). 3 — Bir musiki âleti, icra. 4 — Kıymettar bir maden. 5 — Bir renk, bir harfin okunuşu. 6 — Mayi bir şeyin içine batırmak, pederin yarısı. 7 — Cumhur cemaat (mürekkeb kelime). 8 — Bir harfin okunuşu, tersi esnaftan biridir. 9 — Bir soru edatının tersi, bir edatın kısaltılmış ve kalınlaştırılmışı, resim çıkarıyormuş gibi alınan vaziyet.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Tatlısı nefis olur. 2 — Su ortasında kalmış toprak parçası, yazma vasıtalarından. 3 — Bir Hind mabudu, bir zaman parçasının tersi. 4 — İlk haritayı vücude getirmiş âlim, alışkanlığa müstenid esaslar (cemi), akrabadan. 6 — Hayret edatı, bazı müslümanların ölümünden sonra yapılan merasimden. 7 — Muhammed Peygamberin annesi, bedavaya mal olan şey. 8 — Bir musiki âleti. 9 — Kumaş üzerine resim yapanın tersi.

Evvelki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	B	E	R	G	A	M	A	■	A
2	A	C	A	R	■	E	R	İ	K
3	N	E	B	A	T	A	T	■	S
4	D	■	İ	M	■	L	A	M	A
5	I	R	A	■	A	■	N	A	R
6	R	E	■	A	R	A	■	S	A
7	A	Ç	I	L	I	Ş	■	U	Y
8	■	E	Z	İ	K	■	Ö	R	■
9	İ	L	A	M	■	A	Z	A	K

İstanbul Borsası 18/7/941

Londra	1	Sterlin	5,24
Nevyork	100	Dolar	130,—
Cenevre	100	İsv. Frc.	29,6875
Madrid	100	Peçeta	12,9375
Yokoha	100	Yen	31,1375
Stokholm	100	İsveç K.	31,005

ESHAM ve TAHVİLÂT

İkramiyeli %5 1938	19,55
Aslan ve Eskişehir Müttehid çimento ve sukireci	9,10

SPOR

At yarışları için vesait

Halkın at yarışlarına fazlaca rağbet göstermesi üzerine Belediye Dokuzuncu İşletme Müdürlüğü nezdinde teşebbüslerde bulunarak fazla tren tahrik edilmesini istemiştir. Bundan maada bu pazardan itibaren şehirden Veliefendiye 20 otobüs işletilecektir. Otobüs ücreti 22,5 kuruştur.

İstanbul atletizm takımı dün Ankaraya hareket etti

Atletizm Federasyonu tarafından hazırlanan Türkiye grup birinciliklerinin finali önümüzdeki pazar günü Ankarada 19 Mayıs stadında yapılacaktır. Bu müsabakalara iştirak edecek olan İstanbul takımı dün yirmi kişilik bir kafile ile Ankaraya hareket etmiştir. Bu müsabakalara grup birinciliklerini kazanmış olan beş mıntakanın atletleri iştirak edecektir.

Tenis maçları

Tenis ajanlığından

1 — Ajanlığımızca tertib olunan teşvik müsabakalarımız 19 temmuz cumartesi günü başlayacak ve 27 temmuzda nihayet bulacaktır.

2 — 19 tarihli müsabakaların programı aşağıda gösterilmiştir:

Saat 16 da: Alâeddin - Muhiddin, Melih - Benjamin,

Saat 16,45 te: Yusuf - Ahmed Tandoğan, Bambino - Suad Nemli,

Saat 17,30 da Celâl Uluğ - Mc. Rey, Bn. Georgette - Bn. Bahar.

Saat 18 de: Semih B. - Şevket, G. - Suad, N. - Vedad, C. Suad S. - Melih.

Pazar günü programını öğrenmek istiyen arkadaşlar Dağcılık Kulübüne telefon ile müracaat etmelidirler.

Fatih Halkevinin açık hava temsilleri

Fatih Halkevinden:

Mayıstan itibaren her hafta salı, cuma günleri verilmekte olan açık hava yaz temsillerimize badema cumartesi ve pazar akşamlarından maada her gece devam edilecektir.

Davetiyeler her gün ev direktörlüğünden alınabilir. Temsiller parasızdır.

Montrö'nün yıldönümü

Eminönü Halkevinden:

21 temmuz 1941 pazartesi günü Montrö gününün yıldönümü münasebetile saat (21,30) da evimiz salonunda yapılacak merasim programı aşağıda gösterilmiştir. Davetiyelerinizi Halkevi bürosundan almanızı rica ederiz.

1 — Açış: Halkevi reisi Dr. Yavuz Abadan tarafından,

2 — Montrö mukavelesinin kıymeti: Dil ve Edebiyat şubesinden Tarık Zafer Tunaya tarafından,

3 — Konser:

***

Beyoğlu Halkevinden:

1 — Montrö günü yıldönümü olan 21 temmuz 941 pazartesi günü saat 17 de Halkevimizde bir toplantı yapılacaktır.

2 — Herkes gelebilir.

Gülhaneye davet

Gülhane tatbikat mekteb ve kliniği mensublarile bu sene çıkan muvazzaf stajiyerlerin görülen lüzum üzerine 19/7/941 cumartesi günü sabahleyin behemehal hastaneye müracaatleri ilân olunur.

ZAYİ — 31/2231 veya 31/2233 No. lu ikamet tezkeremle İspanya konsoloshanesinden almış olduğum namıma yazılı pasaportumu zayi ettim. Yenilerini alacağımdan eskilerinin hükmü yoktur.
Norberto Layboviç, Küçük Parmakkapı kapıcı Avedis, Galati apartıman 17

Beyoğlu Vakıflar Direktörlüğü ilânları

Tahmin bedeli Lira K.	Teminatı Lira K.	
4190 00	314 25	Boğaziçinde Büyükdere ve caddesinde vaki eski 16 yeni 29 sayılı Lâpiyer oteli namile maruf sahilhane arsası.
2596 00	194 70	Eski Ayaspaşa yeni Ömeravni mahallesinin eski Beşirağa yeni Emektar sokağında eski 1 yeni 5 sayılı ahşab ev.
1291 20	96 85	Pangaltı mahallesinin eski Cedidiye yeni Ölçek sokağında eski 9 yeni 11 sayılı ahşab ev.
248 94	18 75	Boğaziçinde Yeniköyde Mollaçelebi mahallesinin eski Tekke yeni Arpacı sokağında eski 13 yeni 16 sayılı ahşab ev.
456 31	34 23	Firuzağa mahallesinin Türkgücü caddesinde eski 23 sayılı 39 metro 50 santim mesahasında arsa.
259 13	22 45	Eski Hüseyinağa yeni Bülbül mahallesinin Tenekeci sokağında eski ve yeni 6 sayılı 84 metro murabbaı arsa.
37 13	2 77	Eski Hüseyinağa yeni Şehidmuhtar mahallesinin Kireçhane sokağında eski 21 yeni 22 sayılı 25 metre murabbaı arsa.
3200 00	240 00	Kâtib Mustafaçelebi mahallesinin Çukurçeşme sokağında vaki 136 metro 50 santim murabbaında vakıf bina mahalli.
1275 00	95 63	Eski Bedreddin yeni Evliyaçelebi mahallesinin Bedreddin sokağında vaki 90 metro murabbaında vakıf bina mahalli.
1000 00	75 00	Boğaziçinde Sariyerde Dere sokağında eski 100, 100/1 yeni 56 sayılı ahşab ev.
1000 00	75 00	Boğaziçinde İstinyede Kürkçübaşı mahallesinin eski İstinye yeni Dere sokağında eski 149, 149 yeni 9, 11 sayılı bir çatı altında iki ev.
1000 00	75 00	Hasköy Keçecipiri mahallesinin Çöplük sokağında eski 4 mükerrer yeni 12, 14 sayılı ahşab iki ev.
1300 00	97 50	Kasımpaşada Nalıncıhasan mahallesinin Kulaksız mahallesinde eski 23 yeni 51, 53 sayılı ahşab ev.
800 00	60 00	Yeniköyde Güzelce Alipaşa mahallesinin eski Tekke yeni Arpacı sokağında 6, 8 sayılı ahşab evin 3/6 hissesi.
300 00	22 50	Boyacıköyünde Reşidpaşa mahallesinin Mekteb sokağı eski 1 mükerrer yeni 84 sayılı ahşab ev.

Yukarıda yazılı gayrimenkullerin mülkiyetleri peşin para ile satılmak üzere 15 gün müddetle açık arttırmaya konulmuştur. İhaleleri 4/8/941 pazartesi günü saat 15 tedir. İsteklilerin Vakıf Akar ve Mahlûller kalemine müracaatleri. (5977)

Motosiklet alınacak
Maliye Vekâletinden:

«N. S.U, B.M.W, Tiryof» Alman ve İngiliz ve «Harles Davidson» markalardan herhangi birinden olmak suretile sepetli ve dört zamanlı bir motosiklet pazarlıkla satın alınacaktır.

Pazarlık 28 temmuz 941 tarihinde saat 14 te yapılacağından taliblerin yevmi muayyende Maliye Vekâleti Levazım Müdürlüğünde müteşekkil eksiltme komisyonuna müracaatleri. «4148» (5648)

D. D. Yolları 4 üncü İşletme Müdürlüğünden :

İhtiyacımız olan 500,000 aded parke taşı kapalı zarf usulile eksiltmeye konulmuştur.

Beher aded parke taşının muhammen bedeli 7 kuruştur.

Eksiltme 7/8/941 pazartesi günü saat 15 te 4 üncü İşletme Komisyonunca yapılacaktır.

Bu işe girmek istiyenlerin 2625 liralık muvakkat teminat vermeleri ve kanunun tayin ettiği vesikalarla birlikte teklif mektublarını ihale günü muayyen olan saatten bir saat evveline kadar 4 üncü İşletme Komisyon Reisliğine vermeleri lâzımdır.

Postada olacak gecikmeler kabul edilmez.

Şartname ve mukavele projeleri Kayseri veznesinden, Ankara ve Haydarpaşa garlarından 175 kuruş mukabilinde tedarik edilebilir. (5930)

Toprak Mahsulleri Ofisi U. Müdürlüğünden :
Muhasib ve Depo Memuru Alınacak

Taşra teşkilâtımızda 60 - 85 lira tahsisatlı muhasibliklere devlet memuriyetinde veya 3659 sayılı kanun şümulüne giren müessesatta bulunmuş ve bulunmakta olanlardan,

«60» lira tahsisatlı depo memurluklarına en az orta mekteb veya buna muadil tahsil görmüş olanlardan, münasib görülen ve askerlik hizmetini ifa etmiş bulunanlar imtihansız alınacaktır.

Talib olanların aşağıda yazılı evrakı müsbitelerini noksansız olarak 30/7/941 çarşamba günü akşamına kadar Umum Müdürlük Zat İşleri Müdürlüğüne tevdi etmeleri lâzımdır. Evrakı müsbiteleri noksan olanların müracaati kabul edilmiyecektir.

1 — Nüfus hüviyet cüzdanı,
2 — Askerlik terhis tezkeresi,
3 — Mekteb şehadetnamesi
4 — Doğruluk kâğıdı,
5 — Hizmet vesikası,
6 — Sıhhat raporu,
7 — Fotoğraf. «4444» (6001)

Maarif Vekâletinden:

Maarif Vekâleti merkez teşkilâtında ücretle çalıştırılmak üzere fransızcayı lâyıkile bilen, asgarî lise tahsili görmüş ve icabında yanlışsız tercümeye muktedir bir memur alınacaktır. Kendisine yapılacak imtihanda göstereceği ehliyetle mütenasib bir ücret verilecektir.

Talib olanların evrakı müsbiteleri ve askerliklerini bitirmiş olduklarına dair vesikalarile birlikte 23/7/941 çarşamba günü akşamına kadar İstanbulda Ayasofyada Maarif Matbaası Müdürlüğüne müracaatleri ilân olunur. «4436» (5967)

İstanbul Belediyesi ilânları

Mecidiyeköyünde çarşı içi, Galatada Kalafatçılar Buğulusaman yolu, Feriköyünde Bozkurt, Şişlide Abideihürriyet, Taksimde Fiat garajı, Cihangirde Tüfekçi Salih - Batarya Bilezikçi - Talimhane - Taksim cadde ve sokaklarının şose, parke ve adi kaldırım inşaatı kapalı zarf usulile eksiltmeye konulmuştur. Keşif bedeli 22707 lira ve ilk teminatı 1703 lira 2 kuruştur. Mukavele, eksiltme, bayındırlık işleri genel, hususî ve fennî şartnameleri, proje, keşif hulâsasile buna münferi diğer evrak 114 kuruş mukabilinde Belediye Fen İşleri Müdürlüğünden verilecektir. İhale 28/7/941 pazartesi günü saat 15 te Daimî Encümende yapılacaktır. Taliblerin ilk teminat makbuz veya mektubları, ihale tarihinden sekiz gün evvel Belediye Fen İşleri Müdürlüğüne müracaatle alacakları fennî ehliyet ve 941 yılına aid Ticaret Odası vesikaları, imzalı şartname ve kanunen ibrazı lâzım gelen diğer vesaikle 2490 numaralı kanunun tarifatı çevresinde hazırlıyacakları teklif mektublarını ihale günü saat 14 e kadar Daimî Encümene vermeleri lâzımdır. (5555)

Haseki, Cerrahpaşa, Beyoğlu ve Zührevî Hastalıklar hastanelerile Zeyneb-Kâmli Doğumevi için alınacak patiska, amerikan, peştemal, havlu, battaniye ve saire kapalı zarf usulile eksiltmeye konulmuştur. Mecmuunun tahmin bedeli 13955 lira ve ilk teminatı 1046 lira 63 kuruştur. Şartname Zabıt ve Muamelât Müdürlüğü kaleminde görülebilir. İhale 28/7/941 pazartesi günü saat 15 te Daimî Encümende yapılacaktır. Taliblerin ilk teminat makbuz veya mektubları, 941 yılına aid Ticaret Odası vesikaları ve kanunen ibrazı lâzım gelen diğer vesaikle 2490 numaralı kanunun tarifatı çevresinde hazırlıyacakları teklif mektublarını ihale günü saat 14 e kadar Daimî Encümene vermeleri lâzımdır. (5697)

İmtiyaz mukavelesinin mefsuh bulunması hasebile evvelce Devlete intikal edip devlteçe İstanbul Belediyesine merbut muvakkat bir idare tarafından işletilmesi kararlaştırılan ve 23/11/1935 tarihindenberi bu muvakkat idare tarafından işletilen Halic vapurları işletmesi 4083 sayılı kanunla Devlet Denizyolları İşletmesi Umum Müdürlüğüne devredildiğinden sözü geçen idarenin 15/7/941 akşamından itibaren vazifeleri hitam bulmuştur.

Mezkûr kanun mucibince bu muvakkat idarenin zamanı idaresine aid muamelât ve hesabatın 16/7/1941 tarihinden itibaren tasfiyesine başlanıldığından bu idare zamanına mahsus ve münhasır olmak üzere alacaklı olanlar varsa 15 ağustos 1941 tarihine kadar işbu muvakkat idarenin Galatada Postane yanında Mehmed Ali Paşa han 51 numaradaki dairesine ve mezkûr tarihten sonra da Sultanahmeddeki İstanbul Belediyesinde müteşekkil Halic muvakkat idaresi tasfiye memurluğuna müracaatleri. (5984)

Bahçe mütehassısı aranıyor: Süs bahçelerinde bihakkın mütehassıs, çalışkan, mesleğine âşık olması şarttır. Referanslarla hergün 10 - 12 arasında İstanbul Belediyesi Fen Müşavirliğine müracaat edilmesi. (5983)

ASKERLİK İŞLERİ

Şubeye davet

Fatih Askerlik Şubesinden:

1 — Fatih Askerlik Şubesinde kayıdlı malûl subay; malûl er; şehid yetimlerinin tütün ikramiyelerinin tevzi günleri aşağıda gösterilmiştir:

2 — İzdihama mahal vermemek için herkes elindeki cüzdan numarasına göre öğleden sonra 14 ten 18 e kadar müracaat edeceklerdir.

3 — Malûl subay ve erler devre muayene raporları ile nüfus hüviyet cüzdanlarını da beraber getireceklerdir.

4 — Şehid yetimlerinin de nüfus hüviyet cüzdanları ve maaş cüzdanlarile ilân edilen günlerde müracaatleri ilân olunur.

Subaylar		Cüzdan No.
21/7/941	Pazartesi	1 den 50
22/7/941	Salı	51 » 100
23/7/941	Çarşamba	101 » 150
Malûl erler		Cüzdan No
24/7/941	Perşembe	1 den 50
25/7/941	Cuma	51 » 100
28/7/941	Pazartesi	101 » 151
29/7/941	Salı	151 » 200
Şehid yetimleri		Cüzdan No.
30/7/941	Çarşamba	1 den 50
31/7/941	Perşembe	51 » 100
1/8/941	Cuma	101 » 150
4/8/941	Pazartesi	151 » 200
5/8/941	Salı	201 » 250
6/8/941	Çarşamba	251 » 300
7/8/941	Perşembe	301 » 350
8/8/941	Cuma	351 » 400
11/8/941	Pazartesi	401 » 450
12/8/941	Salı	451 » 500
13/8/941	Çarşamba	501 » 545

***

Fatih Askerlik Şubesinden:

S. 6. Ml. Me. Tahsin oğ. Sezainin (317-29) çok acele şubeye gelmesi ilân olunur.

***

Sarıyer Askerlik Şubesinden:

Malûl subay ve erlerle şehid yetimlerinin 941 tütün ikramiyelerinin Büyükdere Sarıyer malmüdürlüğünde müteşekkil komisyon tarafından tevziatına başlanmıştır. Şubemizde kayıdlı istihkak sahiblerinin tütün ikramiye cüzdanları ve doğum kâğıdlarile birlikte 21 temmuz 941 gününden itibaren mezkûr komisyona müracaatleri.

Yoklamaya davet

Üsküdar askerlik şubesinden:

Üsküdar askerlik şubesine kayıdlı ve derece üzerinden harb malûlü subay ve erat ile şehid yetimlerine 941 malî yılı bey'iye ikramiyesinin tevziatına 22 temmuz 941 salı gününden itibaren aşağıda yazılı tarih ve günlerde askerlik şubesinde başlanacaktır. İzdiham ve karışıklığı mucib olmamak üzere istihkak sahiblerinin gününde müracaat etmeleri ve iyice kâğıd üzerine çıkarılmış dört aded vesika fotoğrafı, ikramiye tevzi cüzdanı, resmî sened ve raporlarını ve nüfus hüviyet cüzdanlarını da birlikte getirmeleri ilân olunur.

Şehid yetimlerine: 22 temmuz 941 salı ve 24 temmuz 941 perşembe günleri.
Subaylara: 29 temmuz 941 salı,
Erata: 31 temmuz 941 perşembe.

RADYO

Bu günkü program

7,30	Program	18,30	Memleket pos.
7,33	Müzik (Pl.)	18,40	Cazband
7,45	Haberler	19,00	Konuşma
8,00	Müzik (Pl.)	19,15	Cazband
8,30	Evin saati	19,30	Haberler
★		19,45	Meydan faslı
13,30	Program	20,15	Rad. gazetesi
13,33	Şarkılar (Pl.)	20,45	Saz eserleri
13,45	Haberler	21,00	Ziraat ta.
14,00	Bando	21,10	İstekler
14,45	Şarkılar (Pl.)	21,40	Konuşma
15,00	Dans Mü.(Pl.	21,55	Orkestra
★		22,30	Haberler
18,00	Program	22,45	Orkestra
18,03	Şarkılar	23,00	Kapanış

Teşekkür

Babamız Meşihat Evrak müdürlüğünden mütekaid İsmail Türkömerin vefatı münasebetile telgraf, telefon ve mektubla taziyede bulunan muhterem zevata, çelenk gönderen sayın müesseselere ve bizzat cenaze merasiminde hazır bulunmak suretile teessürlerimize iştirak eden dost ve arkadaşlara teşekkürlerimizin iblâğına muhterem gazetenizin tavassutunu rica ederiz.

Oğulları: Elektrik idaresi mebani dairesi memurlarından İbrahim Türkömer, Emlâk ve Eytam Bankası umum müdür muavini Kemal Türkömer, Paşabahçe şişe fabrikası memurlarından İrfan Türkömer.

Gazianteb Halkevi Reisliğinden :

Müzik kolumuzun musiki muallimliği münhaldir. Talib olanların fotograf vesaikile birlikte müracaatleri. «3388» (4827)

ETİ BANK
Müfettiş Muavinliği İmtihanı
TEHİR EDİLDİ

1 — 19/7/941 cumartesi günü yapılacağı evvelce gazetelerle ilân edilmiş olan Eti Bank Müfettiş Muavinliği imtihanı, görülen lüzum üzerine 7/8/941 perşembe günü saat dokuza talik edilmiştir.

2 — Bu imtihan için müracaatta bulunmuş ve müracaatlerinin kabul edildiği kendilerine bildirilmiş olanların mezkûr gün ve saatte Ankarada Umum Müdürlüğe veya İstanbul Eti Bank Bürosuna müracaat eylemeleri ve evvelki ilândaki şeraiti haiz yeni taliblerin de imtihana girebilmek için aranılan vesikaları raptedecekleri dilekçelerle temmuz nihayetine kadar Umum Müdürlüğe müracaatta bulunmaları lüzumu ilân olunur.

Manifatura ve Kumaş Tüccarlarının Nazarı Dikkatine:
SÜMER BANK YERLİ MALLAR PAZARLARI
MÜESSESESİ MÜDİRİYETİNDEN :

Manifatura ve kumaş tüccarlarının müessesemizden mal almak için müracaat tarihleri 31 mayıs 941 tarihinde hitam bulmuştu. Bu defa görülen lüzum üzerine henüz müracaat etmemiş olanların 31 TEMMUZ 941 tarihine kadar mıntakalarındaki mağazalarımıza müracaat ederek kayıdlarını yaptırmaları ilân olunur.

Yazan: *Lajos Zilahy* — 101 — Çeviren: *F. Zâhir Törümküney*

Demindenberi reisin yanında duran ve hâdiseyi sükûnetle takib eden albay, genc kadının tehlikeli bir buhran geçirdiğini anladı. Bu sıkıntılı vaziyete bir nihayet vermek lüzumunu hissetti. Yavaş bir sesle söyledi:

— Madam, kocanız ölmüştür...

Derin bir sükût, sonra müthiş bir çığlık koptu. Miett büyük bir gürülteyle yere yuvarlanmış, düşerken başını yandaki masanın kenarına çarpmıştı. Onun yere yuvarlanmasına mâni olmak için ileri atılan genc yüzbaşı da muvazenesini kaybetmiş, dizüstü kapanmıştı.

Genc kadını hemen kucaklayıp, oradaki kanapenin üzerine yatırdılar. Doktor çağırttılar. Miett biraz sonra açıldı. Reisle albay onu evine kadar götürdüler. Doktoru yanında bırakarak ayrıldılar.

Miett salondaki koltuklardan birine oturdu. Gözlerini bir noktaya dikti. Hiç kıpırdamıyor, adeta soluk bile almıyordu. Kendisine sorulan suallere de cevab vermiyordu. Doktor ayaklarının ucuna basarak salondan çıktı. Mili'ye merak edilecek bir şey olmadığını, bugün yanına kimsenin bırakılmamasını söyliyerek gitti.

Mili yemek odasında bir köşeye büzülmüş, ikide birde Miett'e bakıyor, bir taraftan da sessiz sessiz ağlıyordu. Miett hâlâ ayni yerde oturuyordu.

Sabahleyin büyük bir itina ile hazırlanmış olan sofra olduğu gibi duruyordu.

Saat biri geçiyordu. Mili yavaş yavaş Miett'in yanına yaklaştı. Elile hafifçe omzuna dokundu:

— Biraz çorba getireyim mi?

Miett cevab vermedi. Gözlerini kaldırıp, ihtiyar kadının yüzüne de bakmadı. Yalnız başını sallamak suretile hiç bir şey istemediğini anlatmağa çalıştı.

Akşamın alaca karanlığı Miett'i ayni vaziyette oturuyor buldu. Hiç ümid etmediği bu felâket onu ta ruhunun derinliklerine kadar sarsmıştı.

XXVII

Esirleri getiren trenin, yağmurlu bir mayıs sabahı Budapeşte garına girdiği tarihin üzerinden tam beş sene geçmişti.

Gene bahar gelmişti. Renk renk çiçekler açmış, ovalar, kırlar yeşil örtülere bürünmüştü. Parlak bir mayıs güneşi ortalığa neşe saçıyordu.

İvan Golgonski'nin kapısı önünde büyük bir seyahat otomobili duruyordu. Otomobilin iki yanına yedek tekerleklerin konduğuna ve arkasına kocaman bavulların sarıldığına bakılırsa, ev sahiblerinin uzun bir seyahate çıkacaklarını anlamakta güçlük çekilmezdi.

Henüz erkendi. Daha saat sekize bile gelmemişti.

Bir uşakla genc bir hizmetçi kız ellerinde küçük çantalarla evden çıktılar. Çantaları otomobilin içine yerleştirdiler. Kapının önünden ayrılmadılar.

Nihayet Miett'le İvan Golgonski göründü.

Son beş sene zarfında Miett'in vücudü biraz dolgunlaşmıştı. Sırtında bir seyahat mantosu vardı.

Bir dakika sonra da Alman mürebbiye de iki çocukla birlikte kapının önüne çıktı. Henüz üç yaşında bulunan küçük İvan'ı elinden tutuyor, bir buçuk yaşındaki Maria'yı ise kucağında taşıyordu. Küçük İvan babasına, Maria ise annesine benziyordu. İri yeşil gözleri, altın sarısı, dalgalı saçları vardı.

Uşak bavulları son bir defa daha gözden geçirdi. Sonra şapkasını çıkararak İvan'ın önünde durdu:

— Ekselans her şey tamam, dedi.

İvan Golgonski harbden sonra orduдан ayrılmış, siyasete atılmıştı. Son zamanlarda büyük elçi payesini almıştı.

Uşak, efendisinin bir işareti üzerine şoförün yanına geçti. Küçük Maria otomobilde oturan annesine doğru minimini ellerini uzatarak ağlıyordu.

Otomobil sessizce hareket etti.

Miett iki senedenberi bu seyahatin bir an evvel yapılmasını istiyordu. Dul kalıp da İvan Golgonski ile evlenmeğe karar verdiği zaman, ruhunda yerleşen ve bütün benliğini saran iki büyük dileğini mutlak surette yerine getirmeğe ahdetmişti. Çünkü; kendisinin ancak bu dileklerinin tahakkuk ettiğini gördükten sonra tam manasile mes'ud olacağına iman etmişti. Bunlardan birincisi, kocasının kabrini ziyaret etmek ve elile başucuna bir demet çiçek koymak, ikincisi de Yanika'nın ıstırabını dindirmek ve onun da saadete ulaşmasını temin etmekti.

Yanika meselesini halletmişti. Resmî matem günlerini müteakıb ilk işi, bir zamanlar hastanede çalışan ve zavallı Yanika'nın kalbini çalarak kaçan o yaramaz kızın adını ve adresini öğrenmek oldu. Kızın ismi Lenke idi. Temiz ve iyi bir memur ailesinin kızıydı. Miett bir kolayını bulup, kızla tanıştı. Lenke, bu lüks ve ihtişam içinde yaşayan genc ve güzel kadının kendisine karşı gösterdiği alâkayı bir teveccüh telâkki etti. Kısa bir zaman zarfında Miett'in evine vakitli vakitsiz giden teklifsiz bir misafir oldu.

Miett gayet kurnaz davranıyor ve kıza Yanika'dan kat'iyyen bahsetmiyordu. Nitekim tahmininde yanılmamıştı. Bir öğleden sonra karşı karşıya oturmuş çay içiyorlardı. Lenke bazı hatıralarından bahsediyordu. Bu sırada, harb esnasında gönüllü olarak bir hastanede hastabakıcılık ederken, genc bir subayla tanıştığını ve seviştiklerini, hatta evlenmeğe karar verdiklerini, fakat genc subayın yüzündeki sargılar çıkarıldığı zaman, gördüğü manzaradan ürkerek hastaneden kaçtığını anlattı.

Miett genc kızı dikkatle dinledi. Uzun uzun yüzüne baktı. Sonra başını sallıyarak:

— Çok fena yıpmışsın, dedi.

(Arkası var)